

Norrköping 2022-02-25

Till

Havs och vattenmyndigheten

Remissvar gällande vägledning för förklarande av kraftigt modifierade ytvattenförekomster och bedömning av annat sätt

Riksdagen och regeringen vill att synen på vattenlandskapen och på vattenförvaltningen ska omfatta alla värden, verksamheter och intressen i vattenlandskapen, inom ramen för vad som medges av EU:s vattendirektiv och som förespråkas respektive krävs i Europeiska landskapskonventionen (ELK) och Århuskonventionen. I EU:s vattendirektiv står miljön i stort, rekreationsintressen och andra verksamheter av väsentlig betydelse från allmän synpunkt – och som det uttrycks i propositionen ”andra samhällsintressen än energi, t.ex. kulturmiljöintresset, industri, bostäder och jordbruk” – i centrum för att tas hänsyn till och kunna utvecklas. Utrymmet finns enligt EU:s vattendirektiv och riksdagens och regeringens uppdrag är att det ska utnyttjas fullt ut.

Vattenhistoriskt Nätverk (VhN) anser att det i regeringens beslut om *Nationell plan för omprövning av vattenkraft* (NAP) tydligt framgår att vattenmyndigheterna ska se över statusklassningarna och miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vattenförekomsterna i god tid i förhållande till tidplanen för de olika prövningsgrupperna. Detta innebär att klassningar och miljö kvalitetsnormer efter en sådan översyn kan bli underlag för samverkan, ansökan, prövningar och bedömning av vilka vattenmiljöåtgärder som är rimliga. Att denna översyn verkligen sker är centralt för ett rättssäkert och effektivt genomförande av NAP och även utifrån det som ska uppfyllas i ELK och det som åsyftas med andra samhällsintressen i EU:s vattendirektiv.

För att avväga olika samhällsintressen mot varandra finns i vattendirektivet möjligheten till att förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierat vatten (KMV). Sverige avviker här starkt från alla andra medlemsstater i EU (utom Finland) genom att inte ha KMV-förklarat mer än 3 % av vattenförekomsterna. Medeltalet är 14 %. Samtliga KMV-förklaringar gäller vattenförekomster med eller berörda av storskalig vattenkraft. Varken kulturmiljö eller något annat samhällsintresse har befunnits tillräckligt viktigt. Ödesdigert är också att vattenförekomster med småskalig vattenkraft inte KMV-klassats. Där finns oftast stora, månghundraåriga kulturvärden liksom känsliga livsmiljöer i stora och små samhällen.

Anmärkningsvärt nog ger den aktuella remissen ett starkt intryck av att inte vilja ändra på detta. Förslaget till KMV-vägledningen verkar tillkommit för att vattenmyndigheterna inte ska behöva ändra på de nu gällande miljö kvalitetsnormerna, som då med få undantag är god ekologisk status.

I motsats till detta anser VhN att möjligheten till förklaring av vattenförekomster som KMV enligt 4 kap 3 § vattenförvaltningsförordningen 1a) miljön i stort (där kulturmiljön och människors livsmiljö ingår) och 1c) rekreationsvärden (som kulturarvsverksamheter och turism-/restaurangverksamheter) ska utnyttjas fullt ut, i enlighet med riksdagens och regeringens intentioner och beslut.

Vattenhistoriskt Nätverk

Att Helena Törnqvist
c/o Arbetets museum
Laxholmen, 602 21 Norrköping, Sweden

VhN anser att:

- *Det motsäger regeringens riktlinjer att man inom vattenförvaltningen ska köra över alla andra miljövärden som miljöbalken ska värna för att ”förbättra den ekologiska statusen eller potentialen” och kalla det ”Annat sätt som kan vara väsentligt bättre för miljön”.*
- *Remissen innehåller förslag till ”potentiella andra sätt som kan övervägas för olika typer av samhällsnyttiga verksamheter” som inte är hållbara. Ett exempel är att ”Skydda urban miljö genom att flytta byggnader, vägar och andra artificiella strukturer inom ytvattenförekomstens närområde och återställa till naturliga förhållanden”.*
- *HaV hos regeringen ska hemställa om en precisering av kriteriet för KMV i vattenförvaltningsförordningen 4 kap 3 § till att utgöra endera av konnektivitet, hydrologisk regim eller morfologi.*
- *HaV måste göra om föreskriften 2017:20 8 a - 8 i så att endera av konnektivitet, hydrologisk regim eller morfologi kan användas som grund för KMV.*
- *KMV-vägledningen måste göras om i grunden med utgångspunkt från att endera av alla tre hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna kan ligga till grund för KMV.*
- *Vattenmyndigheterna måste klassa om alla vattenförekomster med dammar i enlighet med de nya reglerna eftersom deras klassningar inte är uppdaterade och korrekt utförda efter de lokala förutsättningarna.*
- *Också länsstyrelserna och självklart domstolarna måste tillämpa detta.*
- *Vid tillämpningen av regelverket blir bördan på verksamhetsutövare att ta fram korrekta underlag orimligt stor. Det blir inte rimligt att fortsätta trots att underliggande fakta, klassningar och åtgärdsprogram inte är på plats.*

Om Vattenhistoriskt Nätverk:

Vattenhistoriskt Nätverk – VhN – bildades 2018 och samlar nationella organisationer för att synliggöra och värna kulturmiljön och kulturarvet, sociala värden och människors livsmiljö i svensk vattenförvaltning.

Nätverket arbetar för en helhetssyn där kulturmiljön vägs in på samma sätt och på likvärdig grund som naturmiljön och andra intressen. Vi vill medverka till konstruktiva lösningar till gagn för både kultur- och naturmiljö och för att ta tillvara befintliga resurser i en hållbar samhällsutveckling.

VhN samlar genom Arbetets museum nationella organisationer som Arbetetslivsmuseernas Samarbetsråd, Svenska Industriminnesföreningen, Sveriges Hembygdsförbund, Europa Nostra Sverige och ICOMOS Sverige, Svenska byggnadsvårdsföreningen, Sveriges Jordägarförbund, Svensk Vattenkraftsförening, Stödföreningen för småskalig vattenkraft samt stöds även av Kulturmiljöfrämjandet.

Sveriges Hembygdsförbund samlar cirka 2 000 föreningar. Arbetets museum har identifierat omkring 1 500 arbetslivsmuseer varav cirka 300 bevarar kulturarv vid vatten. Tillsammans med övriga föreningar i nätverket är vi över 500 000 människor i Sverige som är engagerade. Men långt fler berörs av EU:s Vattendirektiv – i sin boendemiljö, rekreativmiljö och försörjning.

Vattenhistoriskt Nätverk
genom

Helena Törnqvist
Arbetets museum

Vattenhistoriskt Nätverk

Att Helena Törnqvist
c/o Arbetets museum
Laxholmen, 602 21 Norrköping, Sweden